

Abonamentul:

pe 1 an 5 cor.
pe 1/2 an 2-50
pe 1/4 an 1-25

ROMANIA:

pe 1 an 7 lei
pe 1/2 an 3-50

ȚARA NOASTRĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația

SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Reprivire.

Anul parlamentar s'a sfârșit și părinții patriei au părăsit Capitala țării. Un nou an de izbândă pentru majoritate și un nou an de încordare zădarnică pentru noi.

Cu ce deosebite sentimente s'au împraștiat pe la căminurile lor reprezentanții diferitelor popoare! Cu câtă îngâmfare va fi plecat liota guvernamentală, cu câtă mulțumire de sine vor fi părăsit miniștrii fotoliile lor! Și ce umilită se va fi depărtat dela locul de luptă mica ceată a naționalităților! Vai, lupta s'a dat în condiții așa de inegale și încăerările au fost așa de multe, încât oamenii noștri să fi fost bălauri și feți-frumoși și tot nu puteau să răsbiască. În lumea politică însă miracole nu se întâmplă și eră de prevăzut pe-a cui parte va fi biruința.

Dacă ne gândim acum asupra celor întâmplate în trecuta sesiune a parlamentului, întâia noastră constatare se referă la *tăria* cârmuitorilor. Cu toată vestea unor neînțelegeri interne, cu toată atitudinea une-ori amenințătoare a partidului clerical și cu toată constituirea unui club al disidenților, coaliția a avut și în anul acesta mari succese politice. Foarte docilă, ea a votat miniștrilor săi o serie de legi spre folosul special al poporului maghiar și spre primejdia celorlalte popoare. În diferite ocazii a aplaudat călduros perorațiile ultra-naționa-

liste, dovedind astfel, că nici-odată corpul legislativ n'a fost pătruns mai adânc de spiritul șovinist ca acum. În conflictele cu Austria și în chestiunile comune, financiare și economice, coaliția guvernului a știut să se afirme până acum cu destulă abilitate, votând bugete și găsind o formulă provizorie unde nu se putea da o deslegare multămitoare definitivă, — cum a fost în afacerea armatei. Până și din criza croată, despre care se credea că va zguduia situația guvernului, a știut să profite, punând în capul Croației un guvernator, destoinic a îndulci raporturile politice și sociale. Așa că la sfârșitul sesiunii, guvernul și partidul său se prezintă în o lumină mult mai favorabilă pentru poporul maghiar, ca anul trecut.

Cu atât mai rea este situația noastră. Nu se poate zice că clubul naționalităților nu și-a făcut datoria. În marginile puterilor lor, deputații noștri au ridicat multe chestiuni și adeseori Camera a putut să asculte gravaminele noastre. Maniu, cu logica lui așa de convingătoare, bătrânul Polit cu vasta lui experiență politică, Vlad și ceilalți cu verva lor în expunere au reușit adeseori să țintuiască atenția celor din majoritate și să atragă asupra lor simpatia unei părți a opiniei publice. Dar acest mănunchiu de oratori n'au putut să abată primejdia, n'au putut să înlăture legea școlară, sau noul regulament al Camerei prin care se sugrumă voința minorității. Nici una din legile votate în sesiunea trecută n'a fost modificată sub influența

argumentelor zdrobitoare invocate de naționalități: nici o transacție, nici o cucerire.

Judecând deci din punctul de vedere al rezultatelor practice, vizibile, activitatea noastră parlamentară nu se arată a fi o politică superioară pasivității de odinioară. Soarta noastră mergea înspre rău atunci, ca și acum. Sunt însă considerațiuni de alt ordin cari ne fac să rămânem satisfăcuți. Deputații noștri dacă n'au putut obține succese reale — ceea ce nici nu speram de altfel — au știut cel puțin să marcheze cu ori-ce ocazie dorințele poporului român și au reușit să protesteze, de câteori interesele noastre, de buni cetățeni ai acestei țări, erau atinse. Acesta este pretutindeni rostul unei minorități și din acest punct de vedere suntem datori deputaților noștri cu deplină recunoștință.

Dar minoritatea mai are un rost însemnat, unde ea aproape totdeauna se dovedește a fi mai puternică decât în Camera: viața extra-parlamentară. Aici este ea singură stăpână și are la dispoziția sa miile de alegători, pe cari îi poate aduna la sfat și îndemna la stăruință. Și dacă deputații noștri au vră-o datorie, apoi tocmai aceasta este. Odată porțile parlamentului închise, li-se deschid acele ale poporului, care îi așteaptă în mijlocul său. Minoritatea nu are vacanță și nu are liniște ca ceilalți, datoria ei este de a se cobori în mulțime, a o lumină și pregăti pentru vremile ce se apropie. Ea trebuie să întărească moralul și credințele alegătorilor, să cultive bunele

VIEAȚA LITERARĂ.

Iarăș tinerii prozatori. — Realismul lor. — Unul care nu e realist. — Ioan Bârseanul și volumul său „Dor pustiu“.

Simpaticele pleiadă de tineri prozatori, dintre cari unii au ajuns la mare popularitate, se deosebesc de cei dinaintea lor nu numai prin rodnicia lor, nici prin faptul că au străbătut mai mult la țară în căutarea de subiecte, ci mai ales prin felul de a privi viața în față. Dacă vă amintiți de proza vaporosă, poetică a lui Delavrancea, de lirismul șters aproape și atât de dulceag al bietului Traian Demetrescu — și proza lui Demetrescu eră în gustul cetitorilor odată! — și o comparați cu majoritatea producțiilor de astăzi, cu flăcăii sdraveni ai lui Sandu de pildă, veți vedea că am făcut un pas înainte spre realism. Și asta n'ar fi un semn rău, căci mai cu seamă proza trebuie să se apropie mai mult de viață, dar fără a o copia, bine înțeles, și fără a o infrumuseța peste măsură. Când, mai anii trecuți, un critic evreu acuzase pe Sadoveanu că prea își Ingrămădește proza cu figuri de bețivani și incestuoși, făcuse o mare greșală, căci aceasta nu poate constitui o vină serioasă într-o epocă realistă și nu constituie o vină, îndeosebi, dacă prin zugrăvirea unor asemenea figuri nu se urmărește o anumită tendință. Ceea ce nu eră cazul, căci autorul „Șoimilor“ nu este un scriitor tendenționist.

*Activitatea scriitorilor realiști se caracterizează și prin puternicul spirit de observație, prin înșirarea — în timp și spațiu — a unor impresii vizuale. De-aici multele descrieri de oameni și fapte, de câmp și de munte și multele amănunte din viață. În schimb, imaginația acestor scriitori e mai puțin productivă și nu reușesc aproape de loc să creieze din ei înșiși.

Urmăresc cu atențiune, de mai multă vreme, pe unul din ceata prozatorilor de astăzi, care în multe privințe se deosebește de colegii săi. Pe când ceilalți par a fi eșit din aceeaș școală și se intrudesc de aproape în felul de a-și scrie schițele și povestirile, au aceeaș limbă și acelaș procedeu în desfășurarea subiectelor, — acesta apare cu totul individual, mai original, mai excentric, cu o limbă a sa proprie și cu o imaginație mult mai bogată. E vorba de Ion Bârseanul, unul din scriitorii moldoveni, cunoscut colaborator la mai multe reviste din capitală.

Când, acum doi ani, a tipărit întâiul său volum de proză, sub titlul „Popasuri vânătoarești“, eram încă nedumerit asupra talentului său. Înclinarea spre ciudățenii, lipsa de coerență între diferitele epizoduri ale povestirilor, mă făceau să văd într'ansul un scriitor nefixat încă. Spuneam atunci: „Când se va lămurii și va ajunge stăpân pe sine, d-l Bârseanul ne va da lucruri surprinzătoare“...

Acest moment pare a fi sosit. În noul său volum talentul d-lui Bârseanul s'a desvălit întreg.

Bucata de forță a volumului, nuvela „Dor pustiu“, este o lucrare de mare valoare și, împreună cu alte câteva schițe publicate tot aci, îl așează în rândul celor mai buni prozatori de astăzi.

Nu e vorba, ușoara nebulozitate a primelor lui lucrări se menține și acum, deși într'un grad mai redus. Precum văd însă aceasta nu este un defect al nuvelistului, ci tocmai partea care-l caracterizează. Amurgul este atmosfera care-i convine. Ii place să-și înfășoare înadins subiectele într'o ceață străvezie, să aștearnă asupra tuturor ceva din melancolica poezie a umbrelor de seară. Mai mult fantast decât realist, Bârseanul se îndepărtează uneori de realitate până la marginile miraculosului — „Mireasa lebedei“ — și este, din acest punct de vedere, unicul printre scriitorii de acum. Aproape toate subiectele lui sunt smulse dintr'o imaginație proprie, sau sunt așa fel prelucrate încât să primească o poleială artistică personală.

Mult îi vine într'ajutor și forma în care scrie. Vor fi puțini dintre toți câți se trudesă astăzi pe câmpul literilor, care să aibă atâta armonie și elasticitate în limbă ca Ion Bârseanul. Potrivit cu ceea ce tratează, limba lui are ceva din duioșia și dulceața ademenitoare a cuprinsului nuvelilor sale. E o limbă de intelectual distins, care a știut ce să citească, ce să cearnă și ce să rețină; un stil de artist, cu minunat simț pentru nuanțe și ritm.

lor sentimente, căci dimpotrivă legăturile slăbesc și încrederea piere.

Dar e sigur că deputații noștri s'au gândit ei singuri asupra modului cum au să întrebuinteze vacanțele politice. Do- rim să-i vedem la lucru.

Superioritatea lor. Prea s'a trecut cu ve- derea, de presa noastră, faimosul discurs cul- tural al lui Széll. Mai ales două momente me- ritau să se insiste mai bine asupra lor. Erau două motive invocate de orator în sprijinul su- periorității poporului maghiar asupra celorlalte. Unul din aceste motive eră de ordin istoric. Se spune că țara este totdeauna a acelora, cari au cucerit-o, prin urmare a maghiarilor cari acum o miie și mai bine de ani s'au proclamat stă- pâni, și nu a naționalităților, cari s'au strecurat în urmă în țară, pe cine știu ce căi. Al doilea motiv eră de ordin cultural: spune că o țară nu poate fi stăpânită decât de elementul cel mai puternic sub raportul cultural, iar în acest caz numai Maghiarii au cultura necesară pentru a guvernă.

Să privim mai de aproape dovezile d-lui Széll.

Argumentul istoric în politică nu mai are nici un rost deosebit și ne-am mirat totdeauna de naivitatea oamenilor politici maghiari, cari invocă trecutul lor ca justificare a nebunelor lor pretențiuni. Ce-ar zice Europa, dacă într'o bună zi s'ar ridică Turcii să-și reclame drepturile asupra teritoriilor ce le-a posedat odată, sau dacă Grecii ar invocă vremile legendare, homerice, pentru a-și cere din nou puterea absolută pe întinderea mării? Dar chiar noi Români, n'am fi noi vred- nici de condamnați, dacă, în locul politice reale de astăzi, ne-am dedă la visarea trecutului și în locul justelor noastre cereri, ne-am bază pe no- bila noastră origină daco-romană și am reclamă pentru noi toate plaiurile întinse și toți munții ce ni-s'au luat de hordele trecătoare? O, nobile domn Széll, nu în numele trecutului stăm noi față în față: trecut au avut și Arabii și cultura lor s'a spulberat în vânt, ca și a altor popoare, a căror mărire a apus. Trecutul se uită, pre- rogativele cad, rănilor se închid și prezentul, cu ale sale nevoi, este acela care împinge înainte po- poarele spre ținte positive. Nu pentru ce am fost, sau ce am fi avut dreptul să fim, luptăm noi, ci pentru ceea ce suntem astăzi și pentru ceea ce voim să fim. Și aici argumentul D-tale e za-

darnic: nici trecutul vostru glorios, nici umilința noastră de veacuri nu trag în cumpănă într'o epocă de îndreptărire egală a cetățenilor. Hotă- ritoarele sunt numai numărul și forța intelectuală a fiecăruia dintre popoare. Domnia unei rase asupra celorlalte, a unei clase asupra celorlalte, a căzut în parte și va trebui să cadă definitiv, rămânând o vechitură, ca orice trecut, fie cât de strălucit și cât de poetic.

Mai plausibil pare însă a fi al doilea argu- ment de superioritate: cultura maghiarilor. Dar și în acest punct, numai relativ. Firește, că dacă vom considera condițiile de dezvoltare a ma- ghiarilor, progresele ce le-au putut face, multele lor instituții de cultură de astăzi, numărul lor cel mare de cărturari, — ar fi ridicol să ne comparăm, sau să ne socotim superiori. Inferiori economicește și politicește, liberi abia de vre-o șase decenii, cum eră să ajungem la același grad de cultură cu poporul care a întrebuintat pu- rurea puterea statului numai pentru întărirea sa? Aceasta este doar acuzația de căpetenie ce le-o aducem noi și are haz, că tot ei, cari caută să împiedece cu orice chip avântul culturii noastre, se laudă cu superioritatea lor. Dar, ori cât am recunoaște încetineala înaintării noastre cultu- rale, maghiarii nu vor putea contesta, că cu toată vitregitatea timpurilor, ne-am înfrapat și noi o cultură a noastră proprie, esențialmente deosebită de a lor. Ne-am avut istoricii, filologii, ziaristii și preoții noștri. Am dat culturii gene- rale române oameni de seamă, dascăli puternici. Iar astăzi? O, nu înțelegem de ce de pildă gim- naziile noastre, sau tinerii noștri cari ies dela universitate ar fi în inferioritate față de școlile și tinerii Maghiarilor. Contingentul cărturarilor noștri crește mereu, în raport cu populația ro- mânească, fruntașii noștri se prezintă cu destulă pregătire, — așa încât nici d-l Széll nu va putea tăgădui că deputații români sunt, în ceea ce pri- vește cultura, cel puțin la nivelul majorității de- putaților maghiari. Iată cum, cu toată superiori- tatea aparentă, laudată de d-l Széll, și acest ar- gument al d-sale e destul de șubred. Unde mai pui că poporul românesc, dacă în trecut n'a putut să-și câștige acea soliditate culturală pe care o au alte popoare apusene, acele largi ori- zonturi pe terenul vieții intelectuale, are un mare avantaj în special față de rasa maghiară, anume că e înzestrat cu calități superioare, e capabil de a înțelege ușor, de a progresa re-

pede. Rasa maghiară, prin chiar originea și limba ei, nu este indicată a fi superioară și ea se va convinge de asta, de îndată ce în viața politică din această țară se va stabili curentul echilibrului și se vor stabili, pentru fiecare neam, condițiile convenite de dezvoltare.

Legea spirtului.

Rușinea veacului nostru sunt cărci- mele — aceste spelunci de unde izvo- rește tot răul, sărăcia materială și morală.

Un guvern, care se ține vrednic de a conduce cărma unei țări civilizate, tre- buie să-și îndrepte privirile asupra acestor cuiburi infecte și să caute, ca să le re- glementeze — prescriind timpul când au să stee deschise, ce fel de beutură să se servească și cum are să se ser- vească, și în genere în ce condiții trebuie să fie atare local public, unde petrec nenorociții, cari n'au ce mai pierde — afară de gologanul scos din șerpar din gura copiilor flămânzi și goli.

Părintescul nostru guvern aici e foarte tolerant; nu se grăbește să facă nici o rânduială.

Cel mult dacă finanții mai contro- lează câte odată sticlele ca să nu fie prea mici.

Curățenia, aerul, lumina ori întune- recul nu-i impoartă — căci parte mare din birtași, fiii lui Israel, sunt copii răs- fățați ai tuturor stăpânilor — și așa n'au să întimpine în privința aceasta nici un năcaz.

În una din preturile comitatului Co- jocnei, — proprietarii au adresat muni- cipiului rugarea, ca să închidă aceste cuiburi păcătoase cel puțin în zilele de Dumineci și sărbători — și municipiul văzând demoralizarea ce se face prin cărcime, — a hotărât potrivit acestei cereri.

Dar birtașii și patronii lor s'au grăbit să alerge la ministrul Andrássy, și în două va stă lucrul, de nu vor birul bir- tașii asupra oamenilor de inimă, cari din propria lor experiență văd ce pustiiri morale și materiale, ce degenerare pro-

Mai e o calitate generală de remarcă la Bârseanul: înțelepciunea aceea blajină în refle- xiunile sale directe sau figurate, — o înțelepciune ce o mai au și alții, dar fără a o întrebuintă atât de simplu și de nesilit ca acest autor.

Intrând acum în amănunte, neapărat că „Dor pustiu“, bucata după care se numește vo- lumul întreg, ne-ar da multe de vorbit. Costea, eroul sentimental al acestei bucăți, este una din cele mai frumoase creațiuni ale nuvelisticei no- aștre. Iubirea lui, descrisă dela întâia înmugurire până la desnădejde, este mai mult o iubire de rafinat intelectual decât de flăcău dela țară, dar fondul întreg al acestei idile este cu atâta măie- strie alcătuit, încât cu toată îndrăzneala lui, nu ți-se pare neverosimil sau jignitor. Plăcerea de a urmări dragostea unui Român cătră o frumoasă fată de tatar este mult mai ridicată prin bogăția de culori orientale, pe cari autorul le știe presăra pe întregul acestei povestiri. Vieța din satele noastre dobrogene este o adevărată comoară pen- tru prozatorii noștri tineri și Bârseanul este unul dintre aceia, cari au surprins părțile mai poetice ale acestui colț al Orientului. Nu numai în „Dor pustiu“, care se petrece acolo, dar și în alte bu- căți se inspiră din aceste părți romantice, dându-ne fragmente de un pitoresc minunat când descrie satele cu mizeria lor, sau câte un crâm- pei de natură ca acesta:

„Arșița îngreună iarba rară, țepoasă a căm-

piilor, îngreună crengile rarilor sălcii de pe lângă drum, îngreună apa stătută a bălților. Depărta- rile se deschideau largi, șterse, fără farmec, într'o lumină orbitoare. Acolo în fund, munții vineți din coasta Măcinului încremeniseră ca niște ne- măsurate creste de talaz înspăimântat...“

Unitatea și rotundimea artistică a primei bucăți lipsește însă din a doua, care este „În orașul fermecat“. Orașul fermecat nu este altul decât însăși capitala și intenția autorului, de a prinde în cadrul unei povestiri o parte măcar din patimile și pornirile cari frământă această vieță, n'a reușit pe deplin. În schimb, „Întunerecul“ cu sfârșitul cel strașnic și admirabilele impresii de noapte; apoi misterioșii boieri „Iorgu Halițki“ și „Gerasim Dunăvăt“ sunt schițe cari captivează prin desăvârșirea lor. Numai vre-o două flecu- ștețe dela sfârșit strică încâtva seriozitatea lite- rară a acestui volum.

Sunt mulți, cărora Bârseanul nu le place pentru curiozitățile din trecut. Acelora țin să le recomand cetirea atentă în deosebi a schițelor re- marcate aci și sunt convins, că în multe privințe autorul nostru li-se va părea o adevărată reve- lație. Eu cel puțin, după cetirea „Dorului pustiu“ am convingerea că în Bârseanul e o forță arti- stică mult mai mare decum ne-am închipuit cu toții și că asupra lui critica va trebui să se pro- nunțe de aproape.

II. Chendi.

Tăcere.

De Leonid Andrejew.

(Sfârșit).

Preotul ridică din umeri, înfiorându-se în su- fletul lui, și plecă ochii spre mormântul Verei. El se uită la măruntele fire de iarbă veștedă, care fuseseră scoase cu pământ din câmpul bătut de vânt, întins, și care n'avuseseră încă vreme să înceapă o nouă vieță în acest loc, până a nu le ajunge moartea care era aici acasă la ea și el nu putea pricepe că acolo, supt acea iarbă veștedă, abea la doi coți adâncime, zăcea Vera lui...

Această apropiere i-se părură de necoprins, de neînțeles, și aducea incurcătură în sufletul lui precum și o ciudată neliniște, nemai simțită până atunci. Aceia pe care preotul se obișnuise s'o creadă pierită în vecii-vecilor în adâncimile întu- necate ale nemărginirii, aceea eră aproape, foarte aproape... și nu puteai să înțelegi că cu toate acestea, nu eră acolo, nu va mai fi niciodată. Preotului i-se părea că n'are decât să spue un cuvânt care-l avea pe buze, n'avea decât să facă o mișcare oarecare și Vera se va scula din mor- mânt și se va ivi surizătoare înaintea lui, fru- moasă, înaltă, mlădioasă precum eră... Și nu numai ea, dar toți morții, care stau acolo, în atât de grozavă apropiere, în acea rece și solemnă tăcere, atât așteptau și ei.

duce în mijlocul poporului cărcima deschisă mai ales în Dumineci și praznice.

Nu vom vorbi aici de bătaii și omoruri cari se fac în beție, nici nu vom scoate la iveală, că în birturi se clocesc cele mai urite fapte, ci vom rămâne la constatarea dureroasă, că dacă nu putem ține școalele și nu putem face față cheltuelilor ce se cer pentru luminarea poporului, între mulți factori de potcă este în primul rând birtul, această instituție urită și blăstămată.

Guvernul Wekerle — speră însă din darea de spirt un spor de venit de 30 — 35 milioane pe cari le va scoate de sine înțeles în mod provizor dela fabricanții de spirt, dar în definitiv dela poporul dat cu consumul acestei otrăvi jidovești.

În Anglia, țară luminată, de Sâmbătă seara până Luni dimineața birturile sunt închise.

Dacă s'ar face și la noi asemenea — probabil, că ar incurge la stat mai puțină dare pentru spirt, dar în schimb — hotărît s'ar îmbunătăți situația materială și morală a poporului, și mai ales a agronomilor, cari zilele de repaos le-ar folosi pentru reculegerea lor trupească și sufletească cruțând banii agonisți preste săptămână și procurând cu ei unelte economice, cărți de cetit și alte mijloace pentru progresul lor.

Guvernele fișcaliste — cari pun preț numai pe sporire de venit, fără să gândească, că va veni vremea în care cei exploatați — vor deveni incapabili de orice contribuție și muncă, sunt cele mai rele guverne de pe lume — și dureră că nu putem excepțional de sub acest păcat și pe al nostru guvern.

Din contră — se pare, că cu votarea legii de spirt s'a ajuns și nimicirea căldărușelor, cu cari țărani noștri, în unele părți ferbeau din produsele lor rachiu pentru căsenii și muncitorii lor — și nu eră chiar de lipsă, ca să cumpere spirtul jidovesc.

Protestul croaților, protestul deputaților noștri, a rămas — în fața intere-

selor fiscalistice ale domnului Wekerle fără nici un rezultat.

Molochul, numit visteria țării — are lipsă de bani și iarăș de bani. Cum s'ar face investiții de milioane, cum s'ar liquidă plățile înmulțite ale funcționarilor de stat și ale militarilor, cum s'ar sprijini teatrele și alte instituții naționale și de unde s'ar plăti paușalele pentru ziarele jidano-maghiare dacă nu s'ar gândi ministrul de finanțe la venite — fie ele scoase cu orice preț de pe spațele popoarelor contribuabile.

Și apoi să mai zică cineva că în Ungaria nu merg trebile strună, decând din mila lui D-zeu și a lui Kossuth a ajuns la cârmă guvernul de coaliție!

REVISTA POLITICĂ.

Conferența clubului deputaților naționaliști.

Mercuri, la 1 Iulie n., a avut loc în Budapesta conferența clubului deputaților naționaliști, în localitățile clubului, sub președinția d-lui Dr. Teodor Mihali. Despre această conferență s'a publicat următorul comunicat oficios:

„Azi și-a ținut clubul deputaților naționaliști ultima conferință plenară înainte de vacanțele de vară. Pe lângă afacerile curente, în legătură cu situația politică generală, conferența a constatat că în sânul clubului domnește cea mai perfectă armonie, atât în ce privește aprecierea situației politice actuale, cât și în ce privește scopul și mijloacele luptei politice căreia s'a dedicat. Clubul deputaților naționaliști susține neschimbat programul politic al partidului și a hotărît să lupte și mai departe neclintit pentru realizarea lui. Toate știrile contrare acestui fapt, lățite în mod tendențios din partea ziarelor guvernamentale, sunt lipsite de orice bază.

Guvernul, în situația sa strâmtorată pe care i-o cauzează necesitatea inexorabilă a introducerii votului universal, caută aliați și în rândurile popoarelor nemaghiare; conștiința națională și simțul de solidaritate a acestor popoare vor respinge, însă, cu siguranță această nizuință a guvernului. Nimic nu dovedește mai strălucit importanța și rezultatele acțiunii de până acum a deputaților naționaliști decât nizuința nervoasă a cercurilor guvernamentale de a desorienta opinia publică

prin știri tendențioase și neadevărate despre formarea unui partid naționalist „moderat“.

Conferența a hotărît, deocamdată, ținerea mai multor adunări mari populare pentru votul universal și în scopul organizării partidului. În fine a stabilit programul dărilor de seamă cari, considerând ocupațiunea intensivă de vară a alegătorilor, se vor ține numai în luna lui August.“

Pe cât de mult ne bucură tonul energic și categoric al acestui comunicat care ne dovedește că deputații noștri sunt hotărâți să lupte înainte pe calea pe care au pornit, — pe atât de mult trebuie să regretăm, că și la această — a doua — conferență dintre deputații români s'au prezentat abia jumătate...

Inconștiența parlamentului. În viața parlamentarismului nostru de azi incolo nu mai au loc prevederile politice. Analizele situației politice nu au nici un rost. În acțiunile majorității guvernamentale nu e consecvență. În repetite rânduri s'a anunțat închiderea sesiunii parlamentare pe „sfârșitul săptămânii“ — și nici astăzi — după ce au trecut cel puțin patru „sfârșituri de săptămâni“, nu se poate ști când se vor termina discuțiile parlamentare.

Săptămâna trecută, discuția asupra proiectului de lege despre legea execuțională ni-a dat o nouă dovadă despre inconștiența și lipsa de seriozitate a deputaților majorității. La articolul 7 al acestei legi, deputatul opozițional Nagy György a prezentat un amendament prin care se decretează că pensia funcționarilor de stat nu poate fi sequestrată. Amendamentul acesta, combătut de însuși ministrul de justiție, a fost cu toate acestea votat de către majoritate, din greșală — cum constată întreaga presă maghiară. Deputații majorității n'au știut de ce e vorba și au votat în contra guvernului.

Înzadar a încercat ministrul de justiție să paralizeze acest amendament prezentând, mai târziu, un alt amendament prin care se contrabalansează amendamentul lui Nagy György, — ministrul a fost nevoit să-și revoce amendamentul fiindcă regulamentul Camerei nu permite să se revină asupra unei chestiuni asupra căreia s'a adus, în aceeași sesiune, hotărîre validă.

Camera magnaților e chemată acum să salveze situația. Magnații nu vor admite articolul modificat și, astfel, ajungând proiectul din nou înaintea Camerei deputaților, majoritatea va

Preotul își scoase pălăria lui neagră, cu marginile mari, își netezi părul lung și învâluit și zise: „Vero!“

Eră cunoscuta lui voce — aspră și poruncitoare — și i-se părea ciudat că această chemare atât de lămurit exprimată să rămâie așa fără nici un răspuns.

— Vera!

Vocea lui strigă tare și îndărătnică, iar când tăcea se părea pentru un moment că răspunsul se va auzi nelămurit și nehotărît, de undeva, dedesupt... Preotul se uită încă odată în toate părțile, își netezi părul după urechea și zise cătră iarba uscată și ghimpoasă: „Spune, Vero!“

Și cu groază simte preotul Ignat că ceva rece ca de mormânt i-se revarsă în ureche și că Vera vorbește... dar numai în acea lungă, lungă, lungă tăcere... Din ce în ce mai spăimântător, din ce în ce mai îngrozitor devine acel ceva rece și când preotul Ignat își smucește capul de pe moșunoiul mormântului, e palid ca moartea și i-se pare că aerul tremură și se clătină de tăcerea ce se rostogolește, ca și cum pe această îngrozitoare mare ar fi pornit un uragan furios... Această tăcere îl sugrumă, se revarsă în valuri ca de ghiță peste capul lui și îi mișcă părul, înfiorându-l cu o gădilătură de spaimă, se sparge de pieptul lui care geme sub apăsarea ei. Tremurând din tot trupul, aruncând în dreapta și în stânga priviri repezi și tremurătoare, preotul se

ridică încet de pe mormânt și caută printr'o lungă și obositoare încordare să se îndrepteze de spate, să dea iarăș corpului tremurător înfățișarea lui demnă. Și izbutește. Cu o incetineală intenționată își scutură praful de pe ghenunchi, își îndreptează pălăria, face de trei ori semnul crucei peste mormânt și se îndreptează cu pași tari, uniformi, dar în curând nu mai știe unde se află în cimitirul cunoscut și rătăcește drumul...

— Rătăcit! — zimbește preotul Ignat și se oprește la răscrucea unor cărări înguste.

Dar numai un moment și, fără să se mai gândească, cotește la stânga căci nu poate, n'are voie a aștepta... Tăcerea îl gonește, îl hărțuește din toate părțile. Clocotitoare se ridică din mormintele acoperite cu iarbă verde, răsuflă din vechile cruci de morminte, și suflă în subțiri șuvoae năbușitoare din toți perii acestui pământ săturat de cadavre... Din ce în ce mai repede umblă popa Ignat. Rătăcit, amețit, el se învârtește pe aceleași cărări, fără a băgă de seamă, sare peste mușunoele mormintelor, dă peste grilajuri, se agată de înțepătoarele coroane de metal... Stofa moale a antereului lui se face zdrențe... Numai un gând trăește în el: afară, departe de aici... Se aruncă în toate părțile, și în cele din urmă, aleargă inconștient, arzând ca în friguri, pe cât mai poate. Prea ciudat să fugă așa cu marea lui statură, în antereul ce falfăia, cu părul sbărcit, fluturând în aer... S'ar fi speriat mai mult ca de

un mort înviat din mormânt cineva care ar fi văzut această făptură omenească, gonind, sârind, bătând din mâni, cu fața stinsă ca de nebun, cine ar fi auzit acel șuer înăbușit al pieptului ce gâfăia. Intr'o goană nebună ajunge afară, pe locul, unde mărunta capelă a cimitirului străluceă albă în bătaia soarelui. La poarta biseriței dormitează pe o bancă mărunță un mic moșneag, probabil vre-un pelerin venit de foarte departe, pe când lângă el, năpustindu-se una asupra alteia ca doi cocoși ce se bat, să ceartă două cerșătoare bătrâne...

Când popa Ignat se apropie de casa lui, se inseră și în odaia pretesei se vede lumină. Așa cum se află: hărțănit, cu pălăria în cap, plină de praf, preotul se duse repede lângă patul femeii lui și căzu în ghenunchi.

— Mamă!.. Olga! Fie-ți milă de mine!.. suspină el. Innebușesc.

El își lovi capul de marginea mesei și plânse cu sughițuri, chinuit, ca un om ce nu plânge niciodată. Și apoi își ridică repede capul, convins de-odată că în curând, pe loc se va întâmpla o minune și femeia lui va vorbi, îl va mângăia, îl va căina, îl va îndrepta.

— Mamă!.. Nevastă!

Cu tot trupul lui mare se întinde înspre soția lui și întâlnește privirea ochilor cenușii în care nu se cetea nimic, nici părere de rău, nici mângăere, dar nici mânie.

putea să-și ispășiască greșala și să voteze articolul în redactarea sa originală.

Numai cât camera magnaților nu va putea lua în discuție proiectul acesta decât pe la sfârșitul săptămânii acesteia și, în consecință, Camera deputaților nu va putea lua vacanță nici în cursul acestei săptămâni...

Prigoniri politice. Preotul slovac Andrei Hlinca, care acum își face pedeapsa de doi ani în temnița din Seghedin pentru „agitație“, a fost condamnat din nou, de către tribunalul din Rosenberg, la 1 lună închisoare și 600 cor. amendă. Tribunalul din Pressburg a cassat sentința și l-a condamnat „numai“ la 600 cor. amendă. Crima: tot vechea „agitație“...

Consiliul administrativ al comitatului Bihorului a ordonat cercetarea disciplinară împotriva alor 7 învățători români din Bihor, pe motiv că „nu-și fac datoria, nu cultivă în de-ajuns instrucția limbii maghiare, cresc elevii în spirit anti-maghiar și-i atăță împotriva maghiarilor!“

Învățătorul român Nicolae Magier din Vidra (com. Arad), a fost destituit din postul său de învățător pentru crima „agitației“. Pentru aceiași crimă, curtea de apel din Oradea-mare l-a mai condamnat la 1 lună închisoare și 100 cor. amendă în bani.

Ca în — Ungaria!

În jurul partidului „moderat“.

„Apostolul“ împăciuirii — cu orice preț — d-l Dr. Emil Babeș din Budapesta „a reușit să provoace“, prin articolele sale publicate în „Tel. Român“, o discuție vie atât în presa guvernamentală maghiară, cât și în cele câteva ziare românești sămbrișe guvernului coaliției. „Reușita“ aceasta a d-lui Babeș e foarte explicabilă. Publică un articol în „Telegraful Român“, îl combate, anonim, în careva ziar maghiar, îl comentează, tot anonim, în alt ziar românesc guvernamental; își roagă prietenii să scrie și ei în chestia aceasta și, pe calea aceasta expeditivă, ajunge să stărniască vorbărie multă în jurul unei acțiuni lipsite de orice seriozitate și teme moral.

Zilele aceste l-a rugat și pe bătrânul Mocsáry Lajos, veteranul bărbat de stat maghiar care stă singur cu vederile sale politice înalte, — să se declare asupra acțiunii de împăciuire.

Și Mocsáry s'a executat. Într'un articol publicat în „Egyetértés“ din Budapesta apreciază cu

Poate-că preoteasa îl iertă, poate că-l cână, ... dar ochii ei nu spuneau nimic: nici părere de rău, nici iertare. Ei erau muți: tăceau.

Și întreaga casă întunecată și goală tăcu.
Trad. de C. Sandu-Aldea.

Scrisoare.

O, n'am să uit că negura durerii
Mi-ai luminat-o numai tu, pierdută,
Când ochii tăi, când mâna ta ușoară
Pe fruntea mea încet ai petrecut-o.

O candelă pe noaptea unui suflet
Ai fost în — veci — iubito, pentru mine...
Acum când plec pe urma ei, mă iartă!
Sunt vinovat prea mult, o știu eu bine.

Dar când potopul razelor de soare
Alungă noaptea, negurile-i grele,
Când luna chiar, pălește și se stinge,
Ce farmec e 'n lumina unei stele?

Victor Eftimiu.

simpatie „acțiunea“ d-lui Babeș, dar ajunge la o concluzie care, fără îndoială, nu va fi pe placul d-lui Babeș.

„Cu cât mai adevărat le dovedește românilor d-l Babeș — zice Mocsáry — că orice nădejde a lor în politica *Curții* e zadarnică, cu atât mai iute vor ajunge românii să racioneze că: dela Austria n'avem ce aștepta; ceea ce putem aștepta dela maghiari vedem zilnic. Prin urmare, nu e altă cale, nu poate fi alt program pentru români decât *Daco-România*... Numai nouă înșine vom avea să mulțumim dacă naționalitățile își vor îndreptă sentimentele lor turburate spre absurditățile unei porniri de *Acheronta movebo*.“

Logica articolului d-lui Mocsáry e cea care ar trebui să fie și logica „acțiunii“ d-lui Babeș: mâna de împăcare n'o poate s'o întindă cel asuprit, cel neîndreptățit, ci numai cel mai tare, cel ce a asuprit și a neîndreptățit și vrea să-și repare păcatele.

În chestia partidului „moderat“ se declară, într'un interview acordat unui redactor dela „Pester Lloyd“ din Budapesta, și un deputat român naționalist („P. Lloyd“ nu-i spune numele).

Deputatul român precizează vederile partidului național asupra acțiunii „moderaților“, arătând mobilul „noului curent“.

„În fața primejdiilor pe cari le cuprinde reforma electorală inevitabilă, guvernul a făcut demersuri pentru a căuta aliați în tabăra națunilor nemaghiare. Guvernul a urmărit două ținte: întâi, a voit să prezinte Coroanei o reformă electorală cât mai puțin radicală, invocând învoirea naționalităților; în rândul al doilea, a voit să provoace, prin câțiva dezertori din partid, o desbinare în sânul partidului național. Experimentele se fac întâi în tabăra românilor, deoarece românii alcătuiesc contingentul cel mai puternic. Trei foi cari se poreclesc „românești“... strâng cu toba aderenți pentru noul partid românesc „moderat“ și afirmă că acțiunea pornită de d-l Babeș ar fi adus deja roade... E caracteristic pentru chipul cum se înscenează acțiunea că d-l Babeș publică în aceste ziare articole, polemici, broșuri, atacuri și răspunsuri la aceste atacuri, fabricate toate în regie proprie, dar iscălite, firește, totdeauna cu alte pseudonime.

„E de prisos să mai amintesc — incheie deputatul român — că toată acțiunea aceasta nu găsește nici un răsunset în sânul poporului român care nici nu cunoaște pe actorii ei... Glasurile de ademenire ale agenților guvernului vor răsună în pustiu...“

Asupra acțiunii de împăciuire a d-lui Babeș — în legătură cu alcătuirea unui partid românesc „moderat“ — se declară, în unul dintre numerele sale din urmă, și ziarul săsesc din Sibiu, „Siebenbürgisch D. Tageblatt“, — comentându-o într'un chip foarte caracteristic pentru politica „confratilor“ sași.

„E o chestie a parte dacă politica propusă de d-l Babeș ar fi tocmai pentru Românii din Ungaria politica cea mai corectă, ori dacă nu tocmai pentru ei e mai la loc politica radicală... Din faptul că pentru noi, Sașii, politica moderată e singura politică corectă, — încă nu urmează că aceeași politică e cea mai corectă și în ce privește un popor — ca număr — de zece ori mai tare decât noi, în ce privește un popor de altă structură socială și cu alte condițiuni de viață...“

Noi, în chestia aceasta, ni-am spus de mult părerea. „Moderații“ nu sunt ei *primejdia*, ci sunt numai un *simptom* al slăbiciunilor noastre. „Acțiunea“ lor e și a fost întotdeauna numai un semn vădit al unor neînțelegeri — mai puțin sau mai mult aparente — ce au stânjenit politica frunțășilor noștri.

Lipsită de orice teme moral, acțiunea „moderaților“ nu va putea să ne răiască rândurile; va fi poate, însă, un îndemn serios să facem, în viitor, ceea ce n'am făcut până acum: să dăm mai multă unitate luptelor noastre.

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

O slăbiciune. „Convorbirile literare“ au și ele slăbiciunea lor pentru războiul homeric pornit împotriva morilor de vânt și a nihilistilor imaginari din Ardeal. În numărul din urmă se publică un epilog la „Cazul Tăslăuanu“ și vechea revistă nu mai poate de bucurie. Parecă ar fi vorba de căderea Plevnei cel puțin! Câtă curiozitate și câtă inocență în această bucurie.

Semitizare?... Într'o serie de articole din „Tribuna“, d-l *Slavici*, în cunoscuta sa limbă frumoasă, scrie despre originea și influențele dezastruoase ale semitismului. Aducând vorba și despre spiritul semit în Ungaria, d-sa pare a voi să spună, că acela a pătruns și în vieța cărturarilor noștri, cari își fac educația în școlile ungurești. Ca probe zdrobitoare invocă faptul, că mulți din cărturarii noștri fac lux, se îmbracă bine și în tren călătoresc în clasa întâi și a doua...

Nu vi-se pare că exagerează puțin meșterul nostru nuvelist?

D-l Maiorescu își scoate în editura „Minervei“ cunoscutele sale volume de „Critice“. Întâiul volum a apărut. Al treilea va cuprinde și articolele mai nouă ale d-lui Maiorescu, asupra lui Victor-Vlad-Delamarina, Popovici-Bănățeanul, Goga, Sadoveanu etc.

O nouă bibliotecă populară va începe în curând să apară în editura tipografiei „Minerva“. Ea va avea exact formatul „Bibliotecii pentru toți“ scoasă de Alcalay, tot la București, și va cuprinde lucrări selecte, originale și străine. Se va naște astfel o oare-care concurență între editori, fapt din care și scriitorii și publicul nu pot decât să profite.

Crime literare. Editura tipografiei „Minerva“ a săvârșit o adevărată crimă literară, primind să dea la iveală și să răspândească volume de proză ca „Iluzii“ de *Daus*. Acest diletant e un simplu reclamagiu și încolo de o extra-ordinară sârbezime. Un institut de editură care se respectă ar trebui să facă o mai bună selecțiune și să nu-și compromită celelalte cărți și pe ceilalți autori talentați cu astfel de contrafaceri.

Pescarul din Islanda, romanul lui Pierre Loti, tradus de colaboratorul nostru C. Sandu-Aldea, a apărut zilele aceste la „Minerva“. Cunoscută fiind valoarea autorului, ca și a traducătorului, e de prisos să mai insistăm asupra meritului acestei cărți. Cettori se vor convinge ei singuri.

D-l prof. Weigand, conducătorul seminarului de limba română din Lipsca, publică anuarul pe 1908 (al 14-lea anuar) al acestui seminar. Ca în toți anii, cartea d-lui Weigand cuprinde o bogăție de material științific, cercetări filologice, lucrări valoroase de ale elevilor. De data asta d-l Weigand studiază particularitățile lingvistice ale Românilor și Aromânilor din Bulgaria și Bosnia; eruditul macedonean Dr. Pericle *Papahagi* studiază locuțiunile paralele la Români, Neogreci și Albanezi, iar câțiva studenți bulgari contribuie cu etimologii hibride. Interesul pentru studiul limbei române în Lipsca se pare că crește.

La toamnă va reapăre „Noua revistă română“ de odinioară a d-lui *Rădulescu-Motru*. Revista distinsului profesor de filozofie dela universitatea din București va eși odată pe săptămână.

Convorbiri critice, revista d-lui profesor universitar M. *Dragomirescu* tipărește un studiu mai lung asupra poeziilor d-lui Goga. Criticul bucureștean pare a fi revenit la sentimente mai bune și a se fi apropiat de o mai dreaptă înțelegere a poetului.

Un tânăr publicist. D-l Mircea *Russu*, student la Budapesta, se relevă de un publicist cu frumoase făgăduinți, prin conferența sa asupra culturii latine, publicată de curând în foiletonul „Tribunei“.

D-șoara Ecaterina Pitiș, talentata noastră poetă, nu are de gând să-și adune poeziile într'un volum?

Din trecutul nostru este titlul mult așteptatei lucrări istorice a d-lui *Al. Vlăduț*. Cartea a apărut zilele aceste la „Socec“ din București și este, netăgăduit, evenimentul literar al acestui an. Într'un volum de peste 300 pagini, în cunoscuta limbă fermecătoare a acestui iubit autor, se povestesc epizodurile mai de seamă din trecut până în zilele noastre, toate sbuciumurile și toate nădejzile poporului român. Suntem siguri că publicul va face cea mai călduroasă primire acestei cărți. Prețul 3 lei 50 bani.

Alexandri — șeful unei interprinderi de navigațiune. Cetim în „Curierul românesc“ din 1844 (p. 99) un episod puțin cunoscut din viața poetului Alexandri:

„Mijloacele de comunicație, care sunt din cele neapărate pentru comerțul țării, au căpătat acum o înlesnire însemnătoare. Guvernul din Iași și acel al Basarabiei, imputernicind navigația Prutului, o societate, a căruia șef este d. *Spătar Vasili Alexandri*, fiul, au câștigat privilegiul acestei interprinderi, a căruia scop este a eftini mărfurile străine în țară și totodată a înlesni transportul produselor noastre la Galați. În urmarea măsurilor luate de astă societate, nouăsprezece cărlace, încărcate cu felurite mărfuri dela Galați, au suit râul până la schela Scleni, de unde povara lor parte se va transporta la Iași, parte se va înainta până la Stepănești. Aceste cărlace, încărcate apoi cu grâu și alte produse a țerii, se vor coborî la portul Galați. Societatea crede că încă în cursul verii, va putea aplica operațiile sale și pe riul Siret. Rezultatul acestei întreprinderi are cu atâta mai mare merit, încât oare-care persoane competente au fost vădit îndoeli asupra putinței unei asemenea navigații“.

În timpul acesta, când conducea cu aceeași abilitate societatea industrială de navigațiune, cu care dirigea și revista „Propășirea“ din Iași, poetul avea 25 de ani.

Ion Adam, a tipărit în editura *Minervei* două volume: *Năzuinți*, povestiri și *Pe lângă vatră* culegere de glume din popor.

Proza d-lui Adam nu se potrivește cu a scriitorilor noștri de azi.

D-l Adam din „Năzuinți“ e cel din urmă reprezentat al generației prozatorilor din trecut: inspirații ciudate, mult lirism, descriții multe, dialoguri poetizate, — deci afectate — și prea puțin suflet.

În schimb, câtă poezie în tot ce scrie d-sa! Înălțurați expresiile tehnice de pe alocurea și veți avea cea mai frumoasă limbă românească; scoateți din mijlocul unei conversații paginile de descriție, și veți găsi în aceste pagini minunate poeme în proză, cu cele mai frumoase comparații din literatura noastră, cu tablourile cele mai sugestive din pictura noastră literară.

Ion Adam are un mare merit — care a scăpat din vedere celor ce au scris despre cărțile d-sale și de care vor trebui să țină seamă istoriograful literari: d-sa e premergătorul lui Sadoveanu. Cei cari cunosc felul de a scrie de acum 7—8 ani și chiar de mai târziu al celui mai cetit dintre prozatorii noștri, vor găsi influența d-lui Adam, — pe atunci mult mai cetit și mai prețuit ca azi. Și dacă n'ar fi fost fantazia mai bogată și totuși mai stăpănită, arta și mai ales fecunditatea lui Sadoveanu, cine știe dacă nu Adam ar fi fost fruntașul prozatorilor-poetici ai noștri...

Negreșit, nu vorbim de Adam ca de un scriitor sfârșit. Tineretea, noutatea din frumoasele pagini pe cari le publică acum prin reviste ne fac să sperăm lucruri neașteptate dela d-sa. Felul cum a știut culege și prelucra pildele țărănești din *Pe lângă vatră* și romantismul prozei sale îl îndreptătesc să ne dea minunate comori de folclor, din cele cari au făcut nemuritori pe sărbătorii Ereckman-Chatrian...

Jean-Jaques-Rousseau e obiectul unei nouă iconografii, datorită contelui de Girardin. Între altele, se publică în această iconografie un medalion al lui Rousseau, lucrat de un spiritual sculptor, Carol Töpffer, mort mai acum câțiva ani.

În dosul medalionului, Töpffer a scris între altele:

„Jean-Jaques-Rousseau, născut în Geneva la 1712. Băiat de ceasornicar, bunele sfaturi ale tatălui său i-au folosit să se distingă ca lacheu, vânzător de buruiene, vizitiu și muzicant. S'a convertit la catolicism ca să aibă plăcerea de-a redeveni protestant, și s'a însurat cu servitoarea, ca să nu-i mai plătească leafa, avea un caracter foarte antipatic, și i-se pot atribui toate defectele pe cari nu le avea Voltaire. Excelent prieten, și-ajungea să-i faci un mic serviciu și-ți devenea dușman. A murit la 1778 ca să nu vază revoluția pe care o pregătise“.

Academia franceză a primit mai multe scriori de-ale candidaților la fotoliul lui François Coppée.

Autorii lor sunt poeți cu toții și e sigur că tot unui poet îi va fi hărăzită această cinste, întrucât de o jumătate de veac locul acesta le aparține, fiind ocupat de Alfred de Musset și apoi de Victor de Laprade și în urmă de François Coppée.

La locul lui Ludovic Halevy compozitorul muzical decedat de curând — aspiră autorii dramatici Alfred Capus, Brioux și Porto-Riche.

Două romane străine, în traducere românească, au apărut în București.

Unul e celebra *Damă cu camelii* capodopera lui Alexandru Dumas-fiul, tradusă de d-l Stelian Petrescu în *Biblioteca pentru toți* și altul *O viață*, nu cadopera lui Maupassant, apărută într'o frumoasă ediție a „Minervei“, în traducere îngrijită a d-lui Gârleanu.

Coincidența apariției acestor cărți, pune față în față pe doi dintre cei mai mari scriitori ai Franței, cu totul deosebiți în felul de a privi omenirea și a-și reprezenta eroii.

Cine n'a cetit *Dama cu camelii* a văzut piesa *Margareta Gautier* sau a ascultat *Traviata*: aceeași poveste a fetei nenorocite, în sufletul căreia depravat, a mai putut licări scântea iubirii, grăbindu-i drumul spre mormânt.

E o poveste tristă și plină de bunătate: adevărat că Margareta Gautier e cocota indiferentă, aproape trivială, care stoarce banii bogătaşilor naivi și îi batjocorește apoi, — dar fondul ei sufletească e cinstit, ideal aproape. Iubirea pentru Armand Duval îi impune sacrificii, îi agravează boala, o ucide chiar. Tatăl lui Duval e burghezul sever, plin de prejudecăți, — dar totuși e demn și are sentimentul nobilei recunoștințe. Armand însuși, are clipe de răutate, dar e bun, aproape naiv.

Așa sunt mai toți eroii lui Dumas. Sceleității săi au roluri secundare; eroilor săi, el le împrumută calități sufletești superioare și totdeauna are grija să ni-i pună într'o lumină simpatică. Nu un scriitor pesimist, cum s'a zis ci un mare optimist e Alexandru Dumas-fiul.

Maupassant, din potrivă, își urește eroii. Grija de a copia realitatea, el o exagerează copiind numai ce e pervers și inestetic în realitate. Umbra din sufletul său el o asvârle peste întreaga omenire și nu vede decât întunecul care

înfășură chiar sufletele cele mai senine. Maupassant nu idealizează pe nimeni; nu numai atât: chiar când creiază un erou cu sufletul cinstit, nepătat de nici una din răutățile omenității, cum e Jeana din *O viață*, el îl înjosește prin mediul în care-l pune să trăiască, și prin umilire, îi răpește aureola de simpatie de pân'atunci.

Fortarea diapazonului, e totdeauna păgubitoare. Până a nu scrie *O viață*, lui Maupassant începuse să i iasă fama genialității sale: scriitorul obiectiv care vede lucrurile în lumina lor adevărată și reproduce lumea ca cel mai fidel aparat fotografic. Oare cele mai bune tablouri din pictură sunt fotografiile?

O viață, care începe atât de frumos, cu episoade de o mare valoare chiar fragmentară, și culminează în clipa rostogolirii căruței din cei doi vinovați, începe de aici să fie obositoare, — căci e opera unui scriitor obosit de ea; scenele nu mai au viața de pân' acum, un vâl de chinătoare melancolie se întinde peste eroi și locuri, sfârșitul se prelungește — ca să se isprăvească fără întorsătura meșteșugită, care de obicei asvârle o nouă lumină asupra întregii opere a lui Maupassant.

Iată de ce, *O viață* — și eticheta *Umilul adevăr* n'o scuză întru nimic — nu e unul din fericitele romane ale lui Maupassant. Negreșit, ca tehnică e superioară mult *Damei cu camelii*. Nuvelistul strălucește în *O viață*, pe când Dumas, uzează de mijloace elementare, cari, în ochii scriitorilor, micșorează valoarea *Damei cu camelii*.

Dar, în primul rând, datorită scriitorului e, să se adreseze cetitorilor — nu colegilor săi...

Eft.

Din îndemmurile sufletului.

— Studențimea și politica. —

În timpul din urmă s'a discutat în presa noastră rolul studențimii în luptele noastre politice. Mai multe sfaturi au dat gazetele românești susținute de guvernul unguresc, în frunte cu „Ungaria“ din Cluj. „Studenții să nu facă politică!“ eră punctul culminant al filipicelor îndreptate împotriva tinerilor, cari au fost de față la banchetul-convenire din Budapesta (28 Martie) — unde au vorbit și deputații noștri.

Nu va strică să ascultăm părerea unui învățat profesor universitar în privința aceasta. De aceea las să urmeze ideile sale referitoare la „studențime și politică“. Va fi lipsă la urmă de un mic comentariu. Va trebui să aplicăm principiile profesorului Ziegler la stările noastre, căci nici principiile acestea nu se pot aplica la toate neamurile în aceeași măsură, după cum nu ai putință să aplici teoriile sociologice și politice în toate locurile.

Dar să dăm loc ideilor lui *Theobald Ziegler*, profesor de filozofie la universitatea din Strassburg. (Alsacia). Ideile acestea au fost desfășurate într'o serie de prelegeri, la universitatea din Strassburg, în semestrul de iarnă (1894/5) și au avut un răsunet atât de mare încât, tipărite într'un volum, sub titlul de „Der deutsche Student am Ende des 19 Jahrhunderts“, (studentul german la sfârșitul secolului al 19-lea) au ajuns ediția a 6-a în a. 1896. (Cartea de care m'am folosit eu.)

Prelegerea a 9-a, în care vorbește despre politică, începe cu o constatare: „Să nu credeți, dragi comilitoni, că sunt împotriva societăților studențești și a îndeletnicirii lor cu ideile patriotice. „Burschenschafturile“ și-au avut importanța lor bine stabilită în istoria Germaniei. În vremuri de primejdie națională, societățile acestea au ținut nestinsă iubirea de neam și toți ne aducem aminte de șirurile nesfârșite de studenți, cari s'au înșiruit sub stindardul național ca să apere patria și neamul. Din 1815 până la războiul din 1870 ideia imperiului german e nutrită neconștient în sinul societăților studențești, și — dacă avem Germania de astăzi —, desigur și studențimea își are partea sa de glorie.“

Dar (cu toate astea) mișcările studențești dau ansă la excese și la un hiperzel, care aduce de multeori stricăciune pentru politica neamului: dovadă omorirea diplomatului Kotzebue (scriitorul dramatic, cunoscut și la noi) și puciul din Frankfurt 1833, când studențimea a voit să se amestece direct în politică.

„Tinerimea e pătimașe, e neliniștită și e de o consecvență, care nu cunoaște margini, care devine foarte ușor fanatică și care nu ia în cumpănă posibilitatea istorică.

Acestea însă sunt tocmai proprietățile — ne-a învățat-o aceasta Bismarck, marele realist — de cari e mai puțină trebuință în politică; și din cauza aceasta are dreptate Treitschke (celebrul istoriograf german) când susține că politica se face și lumea se cârmuiește mai bine de bărbații între 50 și 60 de ani.“

Din cauza aceasta să nu facă studentul politică practică. Cu asta nu e zis să stea cu desăvârșire pasiv față de ea. Studentul e doară un fiu al neamului său, se simte ca factor al acestuia și — nu va trece mult — când va ieși dela universitate, va fi chemat chiar să-și dea părerea ca alegător, ca membru al statului. E vorba să se pregătească pentru rolul, — care are să-l joace și să-și câștige o părere politică. Spre scopul acesta va trebui să asculte la orice caz cursuri de economie politică, fie el student — în medicină, în drepturi sau în litere. Cursurile acestea îi vor deschide mai bine ochii asupra misiunii, care îl așteaptă în viața publică. Va trebui să aibă un interes deosebit față de tot ce este în jurul său.

E o părere greșită că cetitul gazetelor e timp pierdut. A cetii gazete, a fi în curent cu cursul lumii, a ști ce se petrece în țara ta, în țările vecine, e o *datorie* a fiecărui student. Fiește, timpul petrecut cu cetitul gazetelor să nu fie de 5—6 ceasuri pe zi, căci ar absorbi astfel tot timpul merit pentru alte ocupațiuni. A cetii însă 1—2 ore zilnic e lucru foarte natural.

Pe lângă asta mai vine cercetarea adunărilor populare. O cerință tot atât de îndreptățită, pe cât de naturală. *Studentul va trebui să se orienteze „de visu et de auditu“ despre curentele, cari străbat populația țării sale.* E natural și logic desideratul acesta.

La întrebarea participării într'un partid politic, ca membrii, răspunsul trebuie să fie negativ.

„Totul trebuie să fie la student în mișcare; partidele însă sunt ceva stabil și încheiat; din cauza aceasta e în contradicție cu ființa celui neisprăvit și celui liber de a fi legat și stabil. Studentul are dreptul să-și schimbe părerile politice și să se clatine, ba chiar să facă sărituri; nu i-o ia nimeni în nume de rău, nici el nu trebuie să și-o ia în nume de rău.“

„Am trăit, povestește Ziegler, anul 1866 ca student. Înainte de războiu am fost cu cei mai mulți din compatrioții mei din părțile sudice ale Germaniei de astăzi „grossdeutsch“, deci cu simpatii pentru Austria; în sensul acesta mi-am și scris primele mele articole de ziar. Dar veni Königrätz și-mi căzuse de pe ochi ca solzii de pește iluziile, văzând că m'am înșelat amar cu Austria și că Prusia e sub conducerea genială a lui Bismarck, statul german și viitorul german.“

Dar nu are să fie învinuit studentul de inconsecvență. În momentul dat e consecvent, dar părerile sale evoluează.

Și mai e ceva la mijloc: Fie studentul conservativ, liberal sau de culoare socialistă, etc. totdeauna are o atitudine radicală.

„Tocmai din cauza aceasta însă, fiindcă e atât de ușoară încă o schimbare, chiar și una rapidă și radicală, tocmai din cauza aceasta nu se poate înființa o cooperatiune studențească pe baza unei poziții față de politică“. Cum să se poarte deci studentul față de viața politică? Să nu o ignoreze, ci să discute asupra ei și să o privească cu ochi critici. „Întreaga viață stu-

dentească e — așa fiind — o criză, o luptă după finalizare“.

Între gazetele, pe cari le citește studentul german, să nu facă nici o selecție. Să citească toate gazetele cu spirit critic, începând dela gazeta oficioasă germană până la gazeta socialistă „Vorwärts“!, căci numai așa va putea să răzbească — după un timp oarecare — o părere hotărâtă în conștiința sa. Căci deosebirea între filistean și student va trebui să fie aceasta: Filisteanul, omul de duzină, fără de principii solide, își citește gazeta, până când adevăratul student citește gazetele. Și încetul pe încetul se va convinge studentul că fiecare gazetă, în parte, mistifică, una mai mult, alta mai puțin, dar că adevărul nu îl spune nici una din ele.

Atâta din părerile profesorului Ziegler. Va trebui — după cum am spus — să le facem un comentariu.

Iulie, 1908, Lipsca. H. Petra-Petrescu.

ECONOMIE.

Sistemele cooper. Schulze-Delitzsch și Raiffeisen.

II.

În sistemul său, Schulze-Delitzsch împarte cooperativele, al căror scop în genere este întărirea gospodăriilor celor întovărășiți, în două categorii, după efectul lor special:

a) cooperative cu o înrăurire parțială, asupra condițiilor de întreprindere economică a tovarășilor, și

b) cooperative cu o înrăurire capitală asupra gospodarilor, muncii însă și a celor întovărășiți. Cooperativele lui Schulze-Delitzsch nu au nici o firmă morală sau confesională: ele urmăresc un scop specific economic.

În prima categorie, avem:

1. Băncile populare sau însoțirile pentru avansuri;
2. Tovărășiile pentru cumpărarea în consum a uneltelor sau materiilor prime necesare producției;
3. Însoțirile de consum;
4. Și chiar casele de ajutor mutual în caz de boală.

În a doua categorie, sunt trecute:

1. Bazarele sau tovarășiiile pentru vânzarea laolaltă a produselor și
2. Cooperativele propriu zis de producțiune, în care producțiunea și vânzarea se săvârșesc sub o conducere unitară și în compt comun.

*

Vedem că în sistemul lui Schulze-Delitzsch, băncile populare alcătuiesc temelia, iar tovarășiiile de producțiune acoperișul, coroana edificiului cooperativ.

Vedem astfel cum spiritul chibzuit și practic al maestrului, pleacă dela particular la general, dela simplu la complex, înfățișând ordinea de urmărire a diverselor tovarășii ca o *teacă* trainică, pe care te urci mai greu — e adevărat — dar ajungi mai sigur în apropiere de țânta urmărită.

Și aci este locul să amintim polemica dintre Schulze-Delitzsch și Ferdinand Lassalle, fiindcă ea este o războire pornită din deosebirea de principii, cari stăpâneau aceste 2 spirite, făcându-le să privească chestiunea socială sub un aspect felurit. Amintind și căutând să explicăm polemica, ce se asemănă pe vremuri unui război crâncen în opinia publică a Germaniei, vom fi nevoiți să arătăm și chipul cum Schulze-Delitzsch și-a apărat sistemul său cooperativ — ceea ce dorim să facem!

*

În faimoasa scrisoare deschisă către muncitori*), în care se expune, deasemenea, legea de aramă a salariului, Lassalle cu dialectica-i cu-

*) Vezi: Ferdinand Lassalle's politische Reden und Schriften. (Erster Band pg. 1—39).

noscută și vigoarea-i neîntrecută, se încearcă să discrediteze sistemul cooperativ și să-și bată joc de ideile economice liberale ale lui Schulze-Delitzsch.

Marele agitator socialist a socotit că descopere piatra filozofică(?) când a recomandat ca mijloace întru rezolvarea chestiunii sociale:

1. Votul universal și cooperativele — numai cooperativele — de producțiune, înființate, întreținute prin ajutorul statului.

Emanciparea economică și socială a muncitorimei, după Lassalle, se va săvârși prin libertatea politică, care, trecând carma statului în mâna celor mulți, va fi în stare, singură, ea, să facă din statul de clase din prezent statul social de mâine.

Chestiunea socială, deci, este mai mult de natură politică decât economică! Atunci, când se va fi înfăptuit statul munciei, nu al capitalului, când „corpurile legiuitoare vor fi expresia votului obștesc“, muncitorii vor putea să întroneze dreptatea ca ocărmitoarea popoarelor!...

Și votul universal, iarăș, „e singurul mijloc a ridica starea materială a muncitorimei“!

Aceasta e prima parte a concepțiunii lui Lassalle, din care decurge în chip firesc a doua: că toate încercările lucrătorilor a se ridica prin puterile lor, spre pildă prin cooperative, — în afară de cercul politicii, înainte de a fi dobândit puterea politică, sunt dintr'un început condamnate să rămână încercări sarbede.

Numai cooperativele de producțiune, acestea atingând rana cea mare a muncitorimei (știrbirea dreptului asupra produsului integral) numai ele, însă cu sprijinul statului, sunt în stare să schimbe întrucâtva starea lucrurilor, pot face din salariați, întreprinzători (patroni) neatârnați... Toate celelalte tovarășii, încă odată fie spus, nu folosesc la nimic...

Băncile populare și tovarășiiile pentru cumpărarea uneltelor sau materiilor prime (1 și 2 din prima categorie a sistemului) nu pot decât cel mult să pună pe picior de egalitate pe micul meșteșugar, lipsit de mijloace de producțiune, cu acel mai înstărit; ele nu mai pot ține piept concurenței industriei mari, prin urmărire — iată verdictul de condamnare asupra ideilor lui Schulze-Delitzsch — „nu pot face altceva decât să lungească agonia, în care sunt târâți micii meșteșugari din pricina marii industrii, să înmulțească durerile agoniei și să ție pe loc, fără folos, desvoltarea culturii noastre“...

Gravă acuzație adusă sârmanului Schulze-Delitzsch. Și, în sfârșit, chiar tovarășiiile de consum indirect dau rezultate negative pentru muncitorime. Ele tind să micșoreze, iar nu să mărească salariul lucrătorilor, — așa ne spune teoria sucită a lui Lassalle. Muncitorii trăind mai ieftin, din cauza cumpărării avantajoase a celor necesare hranei și încălzimintei, prin magazinele de consum, și salariul trebuie să scadă... fiindcă învățătura lui Lassalle glăsuiește „salariul în medie rămâne redus la cerințele absolut necesare pentru întreținerea vieții muncitorilor“...

Această simplistă concepție e respinsă de spiritele clare (chiar de Marx) și nici nu-și poate găsi confirmarea în viața reală.

După Lassalle, îți vine să crezi că toate tovarășiiile, propovăduite de Schulze-Delitzsch, în loc de-o binefacere socială, ar fi o pacoste, în loc de mijloc de progres, o piedecă în calea de emancipare a muncitorilor. — Votul universal, și — prin aceasta — cooperativele de producțiune, — iată mântuirea claselor de jos!...

Fără să vreau, când redau aceste idei, îmi vine în minte minunata comparație, făcută, dacă nu mă înșel, de bătrânul economist Gustav Schmoller care caracterizează în chip plastic odată cu personalitățile și operele celor 2 vrăjmași de idei: agitatorul Lassalle a trecut o clipă, a strălucit ca meteorul ce se pierde în spațiu, fără să lase vre-o urmă trainică, pe când Schulze-Delitzsch a ajuns-

facia cooperăției și a mers vreme îndelungată în fruntea micilor meseriași și lucrătorilor, luminându-le calea desrobirei...

Intregul sistem al lui Schulze-Delitzsch se întemeiază pe concepția diametral opusă ideilor lui Lassalle — și anume, că 1) chestiunea socială e în primul rând de natură economică, nu politică 2) muncitorimea dacă se va ridica vre-odată, se va ridica prin propriile-i puteri, fără ajutorul statului, 3) dela emanciparea economică va veni și aceea politică a claselor de jos, 4) spre a schimba starea economică rea a unei clase, nu se cere forme legale noi sau ajutor dat de milă, ci o adâncă premenire sufletească și o energie de luptă „ca să schimbăm starea noastră, trebuie să ne schimbăm mai întâi noi înșine“...

Din critica autoritară a lui Lassalle, să scoatem la iveală, deocamdată, o neexactă afirmațiune. Chiar spiritele alese nu rămân nepătate de slăbiciunile omenești!

Întru adevărului — și desigur ca să slujească sieși, prin agitație și propagandă — Lassalle susține că Schulze-Delitzsch ar fi propovăduit alte cooperative, — numai pe acea de producțiune, nu.

Din cele arătate la început, reiese că tovarășii de producțiune fac parte, sunt „coroana“ din sistemul cooperativ al lui Schulze-Delitzsch.

Și, adăogăm ca o paranteză, propunerile lui Lassalle privitoare la cooperativele de producție sunt împrumutate dela marii măiestrii francezi... Dar, în vălmășagul războirei, așa facem mai toți, apucăm orice armă ne cade în mână. Izbânda, ori-cât de aparentă, — să fie cu ori-ce preț de partea noastră. Asta ne preocupă!

Sistemul lui Schulze-Delitzsch se infățișează ca o înșirare logică și practică a formelor cooperative. Scopul suprem al cooperăției este atins în parte de tovarășii din prima categorie a sistemului, este înfăptuit în totul numai în ultima formă cooperativă (pentru producție) din a doua categorie...

Pentru a asigura existența și propășirea cooperativei de producție, elementele întovărășite trebuiesc bine și îndelung pregătite, trebuiesc să facă școală, prin cooperativele din prima categorie.

Cooperăția de producțiune se prezintă ca o organizație cât se poate de complicată! O disciplină desăvârșită, o unitate de vederi și interese se cer ca să domnească, spre a duce întreprinderea la bun rezultat.

Și cooperativa de producțiune, mai mult ca ori-care, se bazează pe principiul *ajutorului propriu*. Trecutul cu experiența lui (amintim numai anul 1848 în Franța!) întărește deducțiunea psihologică, că în orice întreprindere economică odată cu preponderanța capitalurilor streine, datorite sau împrumutate, scade răspunderea personală, conducerea e lipsită de interesul propriu și din această pricină lucrează din plin, lucrează cu risipă.

În cooperativa de producțiune, „unitatea de vederi“ nu însemnează o simplă unitate de interese, ci ceva mai mult: o educație înaltă socială a celor întovărășiți!

O astfel de educație, se dodăndește prin celelalte cooperative premergătoare, cari slujesc ca o școală — pentru aceea de producțiune — și nu numai ca școală ci și ca bază materială.

Prin băncile populare, se procură capitalul străin în condițiuni prielnice micilor producători. Băncile populare sunt primul pas în marea școală a cooperăției.

A doua și a treia etapă sunt tovarășii de cumpărare în comun și magazinele de consum, al căror scop, sub o formă diferită, este același ca și al băncilor populare: prin înlesnirea condițiilor de muncă, pregătirea elementelor harnice din clasele de jos la o viață superioară.

Toate aceste tovarășii (bănci pop., mag. de consum, tovarășii pentru cumpărarea în comun)

aduc economii, fac cu puțință creșterea capitalului propriu în gospodăria individuală.

Schulze-Delitzsch a înșirat, pe lângă aceste cooperative, în prima categorie a sistemului său și casele de ajutor mutual în caz de boală.

Aceste instituțiuni de prevedere au o mare însemnătate pentru ajutorul celor din lumea celor mici! Mult mai mare decât ar prețui-o observatorii superficiali.

În a doua categorie, în afară de cooperativa de producție, despre care am vorbit, mai avem tovarășia-bazar de vânzare, în compt comun, a produselor făcute de tovarăși în gospodăriile lor individuale și neatârinate; când bazarul de vânzare în comun ar cuprinde, în afară de vânzarea, și producțiunea laolaltă, el devine societate cooperativă de producție. Și Schulze-Delitzsch a arătat însemnătatea coop. de producțiune, însă a căutat ca să pregătească elementele și condițiunile, prin alte forme cooperative, pentru a-i asigura viitorul, și a respins orice ajutor strein, pentru că era pătruns de adevărul, că în lupta economică numai ajutorul propriu poate reperta adevărate izbânzi.

Descrierea, obiectivă cred și pe scurt, a sistemului, impune o observațiune critică: sistemul Schulze-Delitzsch se prezintă unitar și superior față de ideile lui Lassalle, însă are defectul a fi un sistem cooperativ industrial sau mai bine zis orașenesc; într'ansul găsești cooperative cu înrăuriri asupra vieții economice a micilor meșteșugari — pe aceștia mai ales îi are măestrul cooperăției în vedere — sau lucrătorilor din fabrici; economia rurală, dacă nu e cu totul uitată e desigur neglijată.

Explicarea istorică a acestui fapt se găsește pe de o parte în năvălirea industriei mari și disolvarea felului de viață economică a meșteșugarilor, în vremea când s'a făcut sistemul cooperativ, iar pe de alta în mediul social în care a trăit și a muncit autorul sistemului Schulze-Delitzsch (la orașe și în legătură cu clasele de jos).

Din toate formele cooperative, ce le-am cunoscut în rândurile de mai sus, acele cari s'au răspândit mai mult în Germania și cari poartă numele lui Schulze-Delitzsch cu fală, peste hotarele țării sale, sunt băncile populare. Despre aceste ne rămâne să vorbim în numărul viitor. (Va urma).

Dr. I. Răducanu.

HANUL DELA STENA.

— Roman din viața macedonenilor. —

De Daniel Vodena.

Partea a II-a.

X.

(Continuare).

Urgia de-afară nu mai contenea. Oftări ne-bune, glasuri ce chiamă ajutor, urlete de răzvrățire, lătrături prelungite de lupi aduceau vânturile, și sgomotul crește din clipă în clipă. Stâncile se clătinau din temelii, și parcă râuri nevăzute ar fi năvălit din matca lor, rupând zăguzuri, bubuind în cădere, spumând grozav — așa se sbuciumau văile și munții.

În coliba lui Andrèa dormeau toți; dincolo, vecinii nu-și isprăviseră încă vinul și inchinau mereu.

Cățiva jucau cărți într'un colț. Le plăcea vuetul cobitor de-afară, căci se știau la odăpost.

Dar, într'o vreme, unuia îi impietri mîna când vră să arunce o carte; ceilalți, se opriră din joc și rămaseră cu urechile încordate.

O larmă mai grezavă ca cele de pân'acum îi înfiorase: părea că ceva se prăbușește lângă ei, aproape; părea că scânduri troznesc și glasuri omenești cer ajutor.

Încercară să joace înainte, dar un gând îi chinuă: ce s'o fi întâmplat?

Apoi — o liniște ciudată se lăsă peste toate. Vânturile tăcură ca prin farmec, un vârtej lung mai trecu și deșteptă ecouri depărtate și, în urmă, o liniște de moarte învălu Olimplul.

Abia atunci, câțiva cărbunari îndrăzniră să se privească în față. Citeai o muștrare în ochii tuturora.

Mănați de un singur gând, ei se ridicară de pe saltele și ieșiră în drum.

Ningeă cu fulgi mari, leneși. Zăpada copleșise împrejurimile și schimbase chipurile munților.

Unde eră pân' acum coliba lui Andrèa, o movilă înaltă, turtită răsărise ca prin farmec și astupase zarea.

O rătăcire de groază licări în capul cărbunariilor: să fie adevărat?

Cu inimile strânse, cu mintea limpezită, ei se întoarseră în colibă, aprinseră câteva făclii de rășină și porniră într'acolo.

Flacările aruncau umbre late pe zidurile munților; chipuri ciudate se zugrăveau pe jos, pe zăpada înaltă până la brâu; cărbunarii rătăceau ca niște duhuri rele, cu făcliile într'o mână, cu casmalele într'alta.

Câteva ciasuri de-arândul, ei săpară în zăpadă. Târziu de tot, găsiră urmele colibeii.

Frânți de oboseală, de durere, cu ochii plini de lacrimi înghețate, cărbunarii începură să sfărâme cu topoarele ceea ce mai rămăsese nesfărâmat de prăbușire.

Și sub dărâmături, trupurile reci, cu gura plină de zăpadă, cu frunțile încruntate, cu mâinile sgârcite, ieșiau unul câte unul, rănite de tăișul casmalelor, acolo unde ghiața și zăpada nu le sdrobise.

Spre ziuă, câteși cinci cărbunarii fură desgropați și întinși pe țărți făcute în grabă.

Apoi, unul câte unul, purtați pe mâni voi-nice, coboriră spre Litora, — pe când ninsoarea contenea, iar cerul, desfăcându-și porțile moho-rite, aruncă potop de raze vesele și colțuri de cer albastru, pe munții albi, pe marea senină, pe satele îndepărtate, unde clopotele vesteau noul an. (Urmează).

ȘTIRI.

Personal. I. P. S. Sa Domnul arhiepiscop și mitropolit Ioan Mețianu a plecat Duminecă dimineața cu trenul accelerat la Budapesta având a conferi cu ministrii țării în afaceri importante de ale bisericii. — Mercuri s'a reintors cu pace în mijlocul nostru.

Alegere de preot. Ni se scrie din Mercurea: Duminecă s'a făcut alegerea de paroh în Spring. Candidatul Ioan Crăciun — a fost ales în perfectă ordine cu 92 voturi cari s'au dat.

Căți-va alegători s'au abținut de la vot, prevăzând căderea agreeatului lor. — Să sperăm, că prin această alegere — se vor pune capăt nemulțumirilor și certelor și parohia va ajunge în stare de a-și lucra ceva, fiind acolo multe de făcut.

Vizită înaltă. Alteța Sa imperială și regală Arhiducele Leopold Salvator petrecând în Sibiu, a ținut să cerceteze și biserica noastră catedrală, Duminecă la 11 oare, însoțit de comandantul de corp baron Gaudernack și de alți oficiali înalți, tocmai când se încheiase cu serviciul divin. Publicul — imediat a reintrat în biserică — unde Alteța Sa a fost primit din partea protosincelui Dr. Miron Cristea și a parohului local Dr. I. Stroia — cari au dat explicări temeinice cu privire la fondul de zidire, la ridicarea și pictarea catedralei.

Alteța Sa a fost vesel să audă că Însuș Maj. Sa a contribuit cu 1000 galbeni la întemeierea fondului de zidire încă în anul 1853. — După o întreținere de 20 minute în biserică, — corul meseriașilor noștri a cântat „Sfânt, sfânt“, etc. și înalții oaspeți s'au depărtat din biserică petrecuți pân' la stradă de cătră membrii autorizați ai bisericii și parohiei, cari i-au și primit.

Spărturi în autonomia bisericii. Din o comună fruntașă ne vine vestea, că un învățător provizor de-ai noștri a solicitat la comisiunea administrativă comitatensă numirea sa de învățător definitiv, cu ocolirea autorităților bisericești și cu eludarea dreptului comitetului parohial de a-l candida și al sinodului de a-l alege.

Și comisiunea administrativă i-a făcut pe voie. Vom vedea cum se vor ști apăra cei în drept în fața unui atac atât de îndrăzneț și ce măsuri vor lua față de celce nu are răbdare să între pe ușe — în sanctuarul școlii! Cazul e foarte grav — și vom reveni.

Examenle de calificare învățătoresci. După 14 zile de încordată activitate, comisiunea examinătoare și-a terminat chemarea, și din candidații cari s'au prezentat la examen, cei mai mulți au obținut diploma de învățători. Comisarul guvernului, Dr. Sișegescu cum se spune, nu a fost așa de grozav cum i-a mers vestea, ci din contră să fi fost foarte prevenitor.

Detalii ne lipsesc. Cei reieptați vor repeta examenul în Decembrie.

Probabil atunci se vor supune la examenul învățătoresc și clericii absoluți cu maturitate, fiind admiși și ei prin dispoziția mai recentă a ministrului de culte, la intervenția consistorului arhidiecezan.

Siczinski condamnat la moarte. Tribunalul din Lemberg a condamnat la moarte pe tinărul student rutean Miroslov Siczinsky, care asasinase pe guvernorul Galiciei, contele Potocki. E interesantă de tot apărarea acuzatului.

„Ceeace am făcut, am făcut fără complici, fără vre-o înțelegere prealabilă cu alții. Sunt doi ani de când m'am hotărât să-l pedepsesc pe contele Potocki. El a voit să susțină cu orice preț și orice mijloace stăpânirea aristocrației pe socoteala burghezimii și a țărănimii... Și în cele din urmă m'am convins că nu ne rămâne alt mijloc decât ilegalitatea pentru a înfrânge pe dușmanul poporului nostru... Nu mă căiesc de fapta mea, căci dacă m'aș căi, ar însemna că mă mărturisesc vinovat. Iar eu, în conștiința mea, mă simt nevinovat“.

Siczinsky, după cum se anunță din Lemberg, va fi propus M. Sale spre grațiere.

Un nou succes al d-lui Z. Bârsan. Din București ne vine o știre care, suntem convinși, va umplea de bucurie toți prietenii și cunoscuții distinsului nostru poet și artist dramatic, d-l Z. Bârsan. Zilele trecute, d-l Zaharie Bârsan a citit d-lui director general al teatrelor din România o dramă originală a sa. D-l Pompiliu Eliad, directorul teatrelor, a fost încântat de această lucrare dramatică în care e zugrăvit, cu multă artă și spirit de observație, un colț din viața noastră ardelenescă.

Sambăta trecută, d-l P. Eliad a conchiat comitetul teatral și d-l Z. Bârsan și-a citit drama și în fața acestui juriu. Piesa a fost admisă cu unanimitate și toți membri comitetului au rămas încântați de măiestria și puterea cu care e condusă acțiunea dramei. Ni se scrie, în același timp, că d-l P. Eliad ar fi hotărât să înceapă viitoarea stațiune teatrală cu această dramă, împărțind cele două roluri principale doamnei și d-lui Bârsan.

Trimitem felicitările noastre sincere iubitelui nostru artist.

Germania și Turcia. Ziarul „*Berliner Tageblatt*“ desminte categoric orice alianță sau convențiune militară între Turcia și Germania. Singurul lucru exact e, că generalul von der Goltz a prezentat câteva raporturi militare Sultanului.

Procesul Eulenburg a început, în fața curții cu jurați din Berlin.

Cum eră de așteptat, prima ședință a fost secretă, „fiindcă — dupăcum spune procurorul general Isenbiel, — e de cel mai mare interes să

n'ajungă la urechile opiniei publice acțiunile imorale despre cari se va vorbi“.

Justiția germană a avut această prudență încă dela întâiul proces, Harden.

Printul Eulenburg a sosit la audiență pe o targă, pe care a stat culcat tot timpul procesului. E foarte slab, foarte palid, a îmbătrânit.

Prințesa-l însoțește. Ea e îmbrăcată într'o rochie neagră și pare mai puțin abătută ca el. Ii stă la dreapta, și-i așează pernile cu o îngrijire de mamă. Doi din copiii lor sunt de față.

Printul, a cărui mână albă și lungă tremură ușor pe masa neagră din fața lui, e în plină putere a facultăților sale intelectuale. A venit să lupte. În scurtul interogator ce i-s'a luat înainte de ședința secretă, el a spus că în 1870 a meritat crucea de fer și că a renunțat la ambasada Vienei, cu toate insistențele împăratului.

Printre martori se află Ernest Riedel și mai mulți pescari din Starnberg, primarul acestei localități, contele Kuno de Moltke (care poartă barbă acum, și e de nerecunoscut) contele Sigwardt de Eulenburg, unul din fiii acuzatului și ziaristul Brand, condamnați la un an și jumătate de închisoare, fiindcă au calomniat pe principele de Bülow.

Îndatăce s'a pronunțat ședința secretă, sala — în care se aflau multe dame — a fost evacuată. Procesul va dura 15 zile.

Până acum, Eulenburg tăgăduiește totul.

Bulgarii și Sârbii. Faimoasele lupte dintre antartii greci și bandele bulgare, din Macedonia, pare că au încetat deocamdată, ca să înceapă dușmăniile sârbo-bulgare. Nu e zi să nu se audă că în cutare loc, bandele bulgare au dat foc și au ucis în sate sârbești, sau viceversa.

Ultima noutate sosită din Macedonia sunt îngrijirile organizațiilor bulgare, împotriva sârbilor patriarhiști.

În urma propunerii căpitanului Urban, oficer austriac în gendarmeria macedoneană, autoritățile turcești au dat ordin să se închidă școala sârbească din Palenta, în sangiacul Ueskiub și au oprit pe părinți să-și trimită copiii la școală.

Din toată lumea. Kediul Egiptului, însoțit de generalul său Thurneysen-pașa s'a stabilit la Geneva.

— Împăratul Francisc Iosif a conferit baronului Rauch, banul Croației, titlul de consilier intim.

— La ministerul de războiu se proiectează înființarea unui al patrulea despărțământ, în fruntea căruia va fi numit colonelul Imutny, comandantul reg. 15 de dragoni.

— Împăratul a sancționat proiectul de lege pentru budget.

— Revista „Simplicissimus“ a fost interzisă pentru Ungaria, din pricina unei caricaturi împotriva maghiarilor.

— În Cernăuți, toți funcționarii institutului pentru examinarea alimentelor, s'au infectat cu bacili de răpiciugă.

Unul din asistenți a murit, altul e pe moarte.

— În mai multe orașe, armata comună a sărbătorit aniversarea luptei dela Custozza, unde armata austriacă a învins pe italieni, la anul 1866.

— La Blaj, „Societatea meseriașilor români“ și-a sfințit steagul, cu prilejul aniversării celor 6 ani dela înființarea ei.

— Primăria orașului București a luat inițiativa înființării unei case comunale, cu scopul de a construi case și a deschide credit celor ce vor să-și construiască locuințe.

— S'a luat inițiativa ridicării unui monument lui Eugeniu Stătescu, fost ministru de justiție în România.

— Românii din Viena au înființat o societate cu scopul de-a înființa o biserică ortodoxă și a ajuta pe studenții săraci.

A apărut Din trecutul nostru, sau istoria românilor, povestită de d-l Al. Vlăduț. Preț 3 lei 50 (plus porto). Cei noștri sunt rugați să dea acestei însemnate cărți toată atențiunea.

Cercul Claire Laforte a sosit în Sibiu Miercuri săptămâna trecută pe locul „Hermannsplatz“, unde și-a început activitatea Vineri seara. Între personalul bogat și bine instruit se află și surorile române Panaitescu delectându-ne cu jocurile lor de Gimnastică precum și frații Alexandru ca acrobați experți satisfăcând Onor. public peste așteptare; pentru aceasta merită cercetarea lor cât mai des.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: LAZAR DEVAN.

Banca de asigurare

„TRANSYLVANIA“

— din Sibiu —

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.161.399-11 cor.

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,

edificii de ori-ce fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

asupra vieții

În toate combinațiile: capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii, rente pe viață etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului:
95.816.412— coroane.

Capitale asigurate asupra vieții:
9.882.454— coroane.

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4.484.278-83 coroane,

pentru capitale asigurate pe viață 4.028.113-12 coroane.

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5, etajul I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea-mare, dela subagenții din toate comunele mai mari.